

TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2008

Kertomusvuoden suuri ponnistus kirjastossa oli strategiatyö, joka toteutettiin koko henkilöstön yhteisenä projektina. Sen tuloksena syntyi, paitsi kirjaston kokonaisstrategia 2008-2015 sekä henkilöstöstrategia ja viestintäsuunnitelma samoille vuosille, myös runsaasti toimenpide-ehdotuksia., joissa on ollut sekä välittömästi toteutettavissa olevia kohteita että aineksia tulevan suunnitteluun. Kirjastoon perustettiin kehitystiimi käsittelemään asiakkaiden ja henkilökunnan antamia kehitysideoita.

Toimintaympäristö, palvelut

Kertomusvuonna kirjaston toiminnallisuutta voitiin parantaa sijoittamalla toiseen kerrokseen, Tietohallintokeskuksen käytöstä vapautuneisiin tiloihin, asiakkaiden toivoma hiljainen lukusali. Sähköisen aineiston lisääntyminen on lisäksi mahdollistanut painetun avohyllyaineiston karsimisen niin, että työskentelytiloja on saatu lisää: mm. toinen ryhmätyöhuone ja myös tenttiakvaario voidaan sijoittaa kirjaston tiloihin.

JYKDOK-tietokannan laatua on parannettu sisällönkuvailun osalta ja luettelointi on lähes ajantasaista. Laitosten poistokirjojen käsittelyä on jatkettu ja kirjaston kokoelmia on evaluoinnin yhteydessä karsittu. Kaikkiaan poistoja on kertomusvuonna tehty yli 37.000 nidettä.

WWW-sivusto uudistettiin ja siirrettiin yliopiston plone-järjestelmään. Sivuille rakennettiin mm. mahdollisuus varata sähköisesti tiedonhaun ohjausaika ja hakumahdollisuus yliopiston väitöskirjoista oppiaineittain. Vuonna 2008 sivuille tehtiin 600 000 käyntiä. Uudistusta varten perustettiin asiakasblogi, josta sivuston valmistuttua luotiin uusi palautekanava asiakkaille. Tehtiin myös uusi suomen- ja englanninkielinen yleisesite ja lainauspalvelujen opas.

Suomen korkeakoulujen käyttämä kirjastojärjestelmä on soveltunut huonosti yhteisluettelon tarpeisiin, mutta yrityskauppojen seurauksena se on nyt voitu toteuttaa eri järjestelmällä, johon kouluttauduttiin, ja jonka käyttöönotto valmisteltiin kertomusvuonna. Joulukuussa toteutettua konversiota edelsi mittava tietokantatyö ja testaus.

Pääkirjaston lainauksen maanantain palveluaikaa pidennettiin alkukesällä tunnilla; saadun palautteen perusteella käytäntöä jatketaan. Opiskelijapäivystys Mattilanniemen ja Ylistönrinteen kirjastoissa jatkui.

Maksujärjestelmä muutettiin tarkoituksena siirtyä käteismaksamisesta pääasiallisesti korttien käyttöön. Samalla uudistettiin maksukäytännöt uuden järjestelmän mukaisiksi sekä päivitettiin palveluhinnasto.

Kertomusvuonna osallistuttiin myös kirjastojen kansalliseen käyttäjäkyselyyn, jota Kansalliskirjasto koordinoi. Kyselystä ilmeni, että tutkijat kokivat sähköisten tietoaineistojen helpottavan aineistojen saantia ja parantavan tutkimusedellytyksiä.

Pääkirjaston tilojen kuntoon ja varastojen ahtauteen ei ole voitu vaikuttaa: mm. hissien toiminta on ollut epäluotettavaa ja arkistoholvin ja AV-varaston lämpötilaa ja kosteutta säätelevät laitteet ovat huonokuntoisia.

Kirjastossa oli vuoden aikana kaksi laajempaa näyttelyä:
 Vuoden 1918 tapahtumat 8.2. - 29.8.2008 ja The Words in the Square, the Square of Words -
 The Italian Culture and the Square 24.11. - 12.12.2008
 sekä pienoisenäyttelyt:
 Suomen liikuttajat : Suomen Latu ja Tahko Pihkala 14.1. - 7.2.2008
 Ilmojen halki käy lentäjän tie : ilmailun historiaa 8.2. - 20.3.2008
 Kirjastomme ensimmäinen amanuenssi, Juhani Siljo 1888-1918 1.4. - 29.8.2008
 Sinuhe kääntäjien kyn[s]issä : Mika Waltarin juhlavuosi 1.9. - 15.11.2008

Tietoaineistot, kokoelmat

Kirjasto hankkii sille myönnettyillä määrärahoilla yliopistoyhteisön käyttöön tietoaineistoja ottaen huomioon yliopiston profiloitumisen, meneillään olevat tutkimushankkeet ja opetuksen ja opiskelun tarpeet. Toimintavuonna hankittuja verkkolehtiä oli käytettävissä n. 27.100 nimekettä, joista maksullisia n. 10.300.

Kirjallisuuden hankintaan käytettiin vuoden 2008 aikana n. 1,52 miljoonaa euroa. Tästä summasta kausijulkaisujen osuus oli runsas 1,3 miljoonaa ja monografioiden 201.000 euroa. Sähköisen aineiston osuus hankinnoista on kasvanut tasaisesti viime vuosina ja nykyisellään sen osuus on yli puolet hankintojen kokonaisarvosta.. Painettujen lehtien tilaukset, n. 2.300 nimekettä, tulevat vähenemään kokonaisvaltaisemmin kun mm. kustantajien arkistointipolitiikka on selkiintynyt. Kurssikirjoihin vuonna 2008 käytettiin varoja hieman yli 100.000 euroa.

Yliopistojen yhteisestä kausijulkaisuhankinnan kilpailutuksesta tehty valitus on edelleen kesken käsittelyn.

Kulttuuriperinnön tallettamista ja säilyttämistä koskeva laki tuli voimaan 1.1.2008. Oleellisin muutos entiseen Vapaakappalelakiin verrattuna on, että laki sisältää myös verkkoaineiston sekä radio- ja televisio-ohjelmat. Lain toimeenpano on kuitenkin näiden osalta edelleen kesken. Verkkoaineistoja on tähän mennessä haravoitu yli 61 miljoonaa tiedostoa. Lakiin sisältyvä painettujen aineistojen määrän vähentyminen näkyy jo tilastoissa.

Koulutus

Sisäisestä auditoinnista saadun palautteen mukaisesti koulutuksesta tiedottamista ja yhteyksiä ainelaitoksille ja tiedekuntiin on tehostettu ja tehostetaan. Tiedonhankinnan koulutuksen tunti- ja osallistujamäärät ovatkin kertomusvuonna kasvaneet edellisestä vuodesta 34 ja 46 prosenttia.

Avoimen yliopiston ja taloustieteiden tiedekunnan toimeksiannosta Tietopalvelu toteutti Tiedonhankinnan perusteet -verkkokurssin osana Akateemiset oppimistaidot –opintokokonaisuutta tiedekunnan uusille opiskelijoille. Kirjaston oman, syksyllä pilotoidun, Tiedonhankinnan perusteet –kurssin ehti suorittaa 84 opiskelijaa.

Englanninkielistä opetusta on edelleen lisätty.

Uusien opiskelijoiden perehdyttämiskoulutukset pidettiin kirjaston tiloissa ja Agorassa. Opiskelijatutorit varasivat ryhmilleen ajat Korppi-järjestelmästä. Varausjärjestelmä suunniteltiin

yhdessä Tietohallintokeskuksen kanssa.

Alkuvuodesta toteutettiin TUTKA-rekisterin julkaisutietoja tallentavien laitoshenkilöiden koulutus yhdessä TUTKA:n pääkäyttäjän kanssa.

Julkaiseminen

Kertomusvuosi oli julkaisuyksikölle kaikkien aikojen paras: kokonaisuudessa saatiin ennätystulos ja julkaisuyksikön hallinnoimien yliopistosarjojen suosio väitöskirjojen julkaisukanavana nousi 68 prosentista 78 prosenttiin. Vuonna 2008 yliopistosarjoissa julkaistiin 91 nimekettä, missä oli pientä kasvua edelliseen vuoteen verrattuna. Ne julkaistiin käytännöllisesti katsoen kaikki myös verkossa.

Kansallinen Julkaisukanavahanke päättyi kertomusvuonna. Kaksivuotinen hanke oli kirjaston koordinoima ja opetusministeriön osarahoittama ja siihen osallistuvat myös Helsingin, Oulun ja Tampereen yliopistot sekä Tampereen teknillinen yliopisto. Hankkeen tavoitteena oli verkko-oppimateriaalien jakelun, löydettävyyden ja oikeuksien hallinnan kehittäminen kansallisessa virtuaaliyliopistotoiminnassa. Toiminta konkretisoitui julkaisuarkistojen ja niiden ja toisten tietojärjestelmien välisten rajapintojen sekä aineistojen sopimustenhallinnan kehittämiseen.

Jyväskylän yliopiston julkaisukanavana kehitettiin vuoden 2007 lopussa julkistettua JYX-julkaisuarkistoa. Kertomusvuoden lopussa se sisälsi vajaat 12 000 dokumenttia. Suurimpia aineistoryhmiä olivat opinnäytteet, väitöskirjat ja historialliset kartat. Arkiston julkaisutökalut avattiin opiskelijoiden käyttöön ja ensimmäiset kandidaatintyöt talletettiin suoraan arkistoon.

Allianssin julkaisuarkistoihin liittyvä kehittämis- ja yhteistyö aloitettiin myös kertomusvuoden puolella.

Yhteistyö, henkilökunnan toiminta

Kirjasto on jäsenenä tai tekee muuten yhteistyötä yhdeksän kansainvälisen järjestön tai muun organisaation kanssa. Kirjastolla on edelleen merkittävä osuus kasvatustieteen ja psykologian tietohuollossa kansallisesti ja liikuntatieteissä myös kansainvälisesti. JYK on myös EU-talkekirjastojen Suomen koordinaattori. Kirjasto toimii Suomen kirjastoverkossa, erityisesti yliopistokirjastojen neuvostossa, jonka työvaliokunnassa sillä oli kertomusvuonna edustus. Kirjasto on osallistunut mm. Informaatiolukutaito- ja Kokoelmakarttahankkeisiin; sillä on ollut jäseniä FinELib-asiantuntijaryhmissä, yhdessä Suomen virtuaaliyliopiston asianomistajaryhmistä ja Tietohuoltokomiteassa. Linnea2-konsortion luettelointityöryhmässä kirjaston edustaja on puheenjohtajana. Suomen tieteellisessä kirjastoseuran toimintaan kirjasto osallistuu aktiivisesti useissa työryhmissä. Ylikirjastonhoitaja toimii seuran puheenjohtajana..

Yhteistyötä Jyväskylän kaupunginkirjaston - Keski-Suomen maakuntakirjaston ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjaston kanssa on jatkettu. Kirjaston tietopalvelupäällikkö esitteli Jyväskylän kirjastojen yhteistyöryhmän toteuttamaa selvityshanketta Kirjastot, opiskelu ja sähköiset aineistot: selvitys sähköisten aineistojen etäkäytön tekniikoista ja niiden opiskelijoille tuomista mahdollisuuksista Keski-Suomessa Creating Knowledge V –konferenssissa Turussa. Yhteisen koulutuspäivän kirjastot järjestivät 14.11.2008 aiheesta Kokoelmat kiikarissa. JYK:n edustajat ovat osallistuneet yhteistyöryhmän asettamien kehittämisryhmien toimintaan ja yh-

teisen www-sivuston (Jyväskylän kirjastot) kehittämiseen ja ylläpitoon.

Yliopistoyhteisön toiminnassa kirjasto on ollut aktiivisesti mukana. Kirjastolla on ollut edustus mm museon johtokunnassa, kulttuuritoimikunnassa, tietohallinnon johtoryhmässä, eettisessä toimikunnassa, tasa-arvotoimikunnassa, Tutkan johtoryhmässä sekä opinto-ohjauksen koordinaatioryhmässä. Varsinkin Tietohallintokeskuksen kanssa on myös tehty koulutus- ja muuta yhteistyötä. Tietopalvelu on osallistunut yliopiston henkilöstökoulutuksen kehittämistyöhön.

Henkilökunta on pitänyt seitsemän esitelmää kotimaisissa ja yhden ulkomaisissa tilaisuuksissa ja kirjoittanut viisi artikkelia kotimaisiin julkaisuihin.

Hallinto, johtaminen, henkilöstö

Kirjaston pääosin eläköitymisten aiheuttamat henkilöstömuutokset vaikuttivat kertomusvuonna merkittävästi työjärjestelyihin.

Kirjaston laatukäsikirjan ensimmäinen versio hyväksyttiin johtokunnassa 11.1.2008. Laadunvarmistusjärjestelmän sisäinen auditointi oli 11.3.2008. Auditointiraportin ja kirjaston strategiatyön aiheuttamat muutokset päivitettiin laatukäsikirjaan marraskuun alussa.

Kertomusvuonna myös mentorointia on jatkettu ja henkilökunnan osaamista kehitetty järjestämällä sisäistä koulutusta, hyödyntämällä yliopiston henkilöstökoulutusta ja osallistumalla informaatioalan seurojen ja laitosten järjestämään koulutukseen.

Henkilökunnan erilaisista elämäntilanteista johtuviin työjärjestelytoiveisiin on mahdollisuuksien mukaan suhtauduttu myönteisesti. Tähän onkin henkilökunnan keskuudessa oltu suhteellisen tyytyväisiä, vaikka mm. palkkausjärjestelmän toteuttaminen ja toimintaympäristön nopea muuttuminen on koetellut henkilökuntaa. Kirjaston työterveydestä on pyritty huolehtimaan tavoitteellisesti: mm. osallistumista yliopiston tarjoamiin liikunta- ja kulttuuripalveluihin on rohkaistu.

Pirjo Vatanen
ylikirjastonhoitaja